

Т. О. ЄМЕЛЬЯНОВА*

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ “НОВЕ ЖИТТЯ – СТАРОМУ КІНО”

23–24 травня 2013 року відбулася Міжнародна науково-практична конференція “Нове життя – старому кіно”, яка проводилася в Україні вперше. Захід відбувся в Центрі науки і культури Росії у м. Києві в рамках щорічного XII Київського міжнародного фестивалю документальних фільмів “Кінолітопис-2013”, заклавши, так би мовити, першу цеглину в архівно-просвітницький напрямок кінофоруму. Ініціатором і організатором конференції став Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г. С. Пшеничного, найбільший в Україні центр зберігання вітчизняної і зарубіжної документальної кіноспадщини.

Конференція об’єднала учасників та гостей з України, Білорусі, Росії та Німеччини. В її роботі взяли участь керівники й провідні спеціалісти спеціалізованих архівів, Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства, компаній-виробників кінопродукції, постачальників професійного обладнання, а також зацікавлені у збереженні цього надзвичайно важливого сегменту світової культурної спадщини.

Обговорювались питання забезпечення збереженості та доступу до архівних кінодокументів, використання у сучасній кінодокументалістиці та наукових дослідженнях інформації, яка міститься в кінодокументах; обговорення механізму взаємодії архівів і кіновиробників у сфері збереження та спільного використання кінематографічного документального надбання; відбувся обмін досвідом щодо використання інноваційних технологій у реалізації проекту “Нове життя – старому кіно”.

Програма конференції передбачала пленарне засідання та ретроспективний показ архівного кіно, присвячений 70-й річниці закінчення Другої світової війни.

Відкрив засідання перший заступник Голови Державної архівної

* Ємельянова Тетяна Олександрівна – кандидат історичних наук, заступник директора ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного.

Перший заступник Голови Державної архівної служби України Віктор Воронін відкриває міжнародну науково-практичну конференцію "Нове життя – старому кіно". Київ, 23 травня 2013 р. *Од. обл. 6890.*

служби України, кандидат історичних наук Віктор Воронін. Звернувшись із вітальним словом до учасників, він підкреслив актуальність та своєчасність проведення такої конференції та побажав плідної праці.

Директор Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. С. Пшеничного, заслужений працівник культури України Ніна Топішко у вітальному слові зазначила, що одну з головних цілей конференції вона вбачає у створенні умов для розвитку творчих і професійних контактів українських і зарубіжних установ та організацій, розширення міжнародної співпраці через міжархівні проекти, такі, як віртуальна реконструкція розосереджених кінодокументальних комплексів різної тематики, що в свою чергу сприятиме справі збереження кіноархівів та наданню до них доступу.

На пленарному засіданні 23 травня 2013 р. із доповідями виступили: головний спеціаліст Російського державного архіву кінофотодокументів Ірина Князькова, режисер і продюсер компанії "Техномедіа" Олег Павлюченков, заступник директора установи "Білоруський державний архів кінофотофонодокументів" Олена Гриневич, заступник директора Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. С. Пшеничного Тетяна Ємельянова, перший заступник Голови Державної архівної служби України, кандидат історичних наук Віктор Воронін, аспірантка Миколаївського державного університету імені В. Сухомлинського Анжела Фесенко.

Під час пленарного засідання конференції в приміщенні
Центру науки і культури Росії у м. Києві.
23 травня 2013 р. *Од. обл. 6878.*

Ірина Князькова у своїй доповіді “Дослідження, науково-технічна реставрація і друге життя раних кінодокументів із зібрання Російського архіву кінофотодокументів” повідомила, що російським колегам вдалося повернути до життя 217 німих і звукових номерів журналу “Соціалістичне село” за 1929–1938 рр., які відображають науково-технічні досягнення в сільському господарстві. Частково або повністю відновлено кіножурнали “Кіноправда”, “Кінотиждень” “Держкінокалендар” і “Совкіножурнал” (декілька сотень номерів), а також перемонтовані фільми Д. Вертова “Історія Громадянської війни”, “Річниця революції”. Найбільшим комплексом архівних кінодокументів, що зазнали реконструкції, стали дореволюційні зйомки. На даний час відновлено і описано більше половини дореволюційної кінохроніки.

Особливу увагу привернув виступ українського режисера і продюсера компанії “Техномедіа” Олег Павлюченкова, у якому йшлося про нові вітчизняні технології реставрації кінодокументів при використанні їх у нових кінопроєктах. Завдання оцифрування оригінального кінозображення архівних кінодокументів з метою реставрації вирішують за допомогою фільм-сканера. Як зазначив доповідач, характерною особливістю технології реставрації є її тривалість у межах однієї сцени (плану) кіно, а також повне збереження вихідного зображення.

Красномовною ілюстрацією до його повідомлення став показ п’ятнадцятихвилинного ролика, що продемонстрував технічні можли-

Виступ директора Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. С. Пшеничного Н. О. Топішко.
Од. обл. 6898.

вості цифрового відновлення і колоризації кінохроніки та переконливо засвідчив, що саме такі проекти дійсно здатні повертати життя старому кіно. В презентаційному ролику були представлені фрагменти з першої колоризованої документальної опери вітчизняної кінохроніки часів Другої світової війни “Колір часу – Війна”.

Наступною до виступу була запрошена заступник директора Білоруського державного архіву кінофотофонодокументів Олена Гриневич, яка ознайомила учасників конференції з основними результатами діяльності білоруських колег щодо зберігання й реставрації кінодокументів. Доповідач наголосила, що цей архів – єдине в Республіці Білорусь державне сховище аудіовізуальних документів, у фондах якого зосереджено понад 38,5 тис. одиниць зберігання кінодокументів. Для підтримки необхідного температурно-вологісного режиму зберігання кінодокументів Інститутом БілНПС проведено аналіз теплозахисних якостей конструкцій сховищ. На його підставі у сховищах здійснено заміну обладнання для кондиціонування і вентиляції повітря для системи децентралізованого оброблення повітря. 2003 р. в архіві введено в експлуатацію автоматичну систему кондиціонування повітря типу “Carrier”. Встановлено кондиціонери, які є сплітсистемами і призначені для під’єднання до системи повітроводів.

Найбільш перспективним способом збереження кінодокументів, на думку пані Гриневич, є оцифровування. З 2008 р. в архіві поки що здій-

Учасники конференції (зліва направо): Олена Гриневич, заступник директора Білоруського державного архіву кінофотофонодокументів, Ірина Князькова, головний спеціаліст Російського державного архіву кінофотодокументів, Людмила Іноземцева, головний спеціаліст Російського державного архіву кінофотодокументів. *Од. обл. 6900.*

снюється оцифрування лише одного з елементів комплексу кінодокумента – магнітних фонограм. Однак уже найближчим часом планується придбання відповідного обладнання за Державною програмою “Архіви Білорусі” на 2011–2015 рр. для оцифрування позитивів і негативів.

Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г. С. Пшеничного активно працює в напрямі збереження кінематографічної спадщини, про що на конференції детально розповіла заступник директора Тетяна Ємельянова. У своєму виступі “Доступ до архівних кінодокументів в епоху цифрових технологій: український досвід” вона відзначила, що довгострокова доступність цієї категорії документів призводить до морального й фізичного старіння відтворювальної техніки. Тетяна Ємельянова висловила переконання, що використання технології оцифрування кінодокументів дозволяє поєднувати задоволення потреб наших сучасників в інформації, зосередженій у кіноджерелах, з головною метою архівістів – забезпечити збереженість цих джерел для майбутніх поколінь. Так, нині в архіві оцифровано 1171 кінодокументів, що становить близько 10 % обсягу всього фонду цих документів.

Одночасно архів реалізує проект зі створення анотованих каталогів кінодокументів, електронні версії яких представлені на веб-сайті уста-

Доповідь головного спеціаліста Російського державного архіву
кінофотодокументів Ірини Князькової.
Од. обл. 6908.

нови. Ці довідники подають вичерпну інформацію про весь комплекс кінодокументів за 1896–1975 рр., розкривають фонди архіву як національного фільмосховища, сприяють оперативному пошуку необхідної документної інформації. Серед інших цікавих починань – створення електронного каталогу кінодокументів.

На необхідності пошуку та залучення до наукового обігу не відомих досі аудіовізуальних джерел, зокрема кінодокументів, наголосив перший заступник Голови Державної архівної служби України, кандидат історичних наук Віктор Воронін. У своїй доповіді “Використання архівних кіно- та фотодокументів у вивченні питань розвитку нагородної системи СРСР, УРСР і незалежної України” він зазначив, що цей інформаційний ресурс до сьогодні практично залишається поза увагою дослідників вітчизняної фалеристики. Однак в умовах сучасного стану інформатизації суспільства та зростого візуального впливу на свідомість людини актуальним є використання кінодокументів як історичного джерела, здатного в динаміці відобразити недоступну традиційним джерелам дійсність.

Його підтримала аспірантка Миколаївського державного університету імені В. Сухомлинського, автор кіноциклу “Архівні історії” Анжела Фесенко, яка розповіла про використання перших кіно- та фотодокументів, що зберігаються у фондах Державного архіву м. Севастополя, в сучасних документальних фільмах. Виступ доповідачки супроводжу-

Доповідь виголошує режисер і продюсер компанії "Техномедіа"
Олег Павлюченков. *Од. обл. 6910.*

вався демонстрацією відповідно до заявленої теми окремих фрагментів із кінострічки "Оборона Севастополя" (1911 р.) – першого документально-ігрового фільму про Кримську (Східну) війну 1853–1856 рр.

Наприкінці пленарного засідання за результатами доповідей відбулась дискусія та обмін думками щодо перспектив "нового життя" архівних кінодокументів. Виступи учасників дискусії засвідчили необхідність об'єднання зусиль державних, архівних установ і закладів культури з метою збереження національної і світової кіноспадщини, надання широкого доступу до неї; просування і розвитку інформаційних та комунікаційних технологій у цій сфері; розширення міжнародної співпраці. В цілому конференція продемонструвала важливість і своєчасність порушених на ній питань. Учасники конференції ухвалили: проводити Міжнародну конференцію кіноархівів світу щорічно в рамках Київського міжнародного фестивалю документальних фільмів "Кінолітопис".

Другий день (24 травня) конференції передбачав ретроспективний показ архівного кіно, присвячений 70-й річниці закінчення Другої світової війни; захід відбувся у кінозалі Центру науки і культури Росії у м. Києві.

Як зазначила перед початком кінопоказу директор Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. С. Пшеничного Ніна Топішко, головна ідея заходу – продемонструвати широкому загалу кращі воєнні та антивоєнні твори вітчизняного та зарубіжного кінема-

тографа, орієнтовані не тільки й не стільки на видовищність, скільки на загальнолюдські, гуманістичні проблеми: цінність людського життя, доля простого солдата на війні, відповідальність за себе і за суспільство.

Глядачам були показані фільми “Квітуха юність” (1939, реж. О. Медведкін), фільм-кінолітопис про наслідки нацистської окупації м. Керчі та його передмість у жовтні – грудні 1941 р. “Про Керч” (1941, реж. В. Митрофанов), про історію численних воєнних конфліктів, через які пройшла Росія в ХХ ст. “Et Cetera ...” (2000, реж. А. Осипов), надані Російським державним архівом кінофотодокументів.

Програму кінострічок Білоруського державного архіву кінофотофонодокументів становили фільми “Рельсова війна. Три удари” (1983, реж. Вейнерович), “Трофей сержанта Богомолова” (2011, реж. А. Алай) – про долю ветерана Великої Вітчизняної війни, фотографа-аматора Олексія Богомолова та історію однієї з його світлин – “Ніка”.

До кінопрограми Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. С. Пшеничного ввійшли документальні фільми: “Подвиг” (1975, реж. Ф. Соколов) – про історію встановлення особи солдата за фронтовим фото, опублікованим у книзі маршала СРСР Г. Жукова “Спогади і роздуми”; “Микола Биков. Фронтний оператор” (1988, реж. О. Коваль) – про фронтового кінооператора М. Бикова, який загинув у квітні 1945 року під час звільнення Польщі.

Після завершення показу архівного кіно відбулося обговорення конкурсної програми. Учасники конференції були одностайні в тому, що тема Другої світової війни не може бути вичерпана рамками цього річного ретроспективного показу – цей проект повинен мати продовження, адже “відвойовані” у часу метри кіноплівки здатні надихати глядача на пізнання минулого й сучасного.